

DZH WERKT SAMEN MET AGRARISCHE SECTOR IN DE BOMMELERWAARD

Gebiedsconvenanten voor schoner drinkwater

In de Bommelerwaard werkt het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland samen met de agrarische sector aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Uniek is de zakelijke aanpak met als motto: voor wat hoort wat. Boeren en tuinders leveren prestaties die de emissie beperken, DZH levert in ruil daarvoor tegenprestaties. De afspraken worden vastgelegd in gebiedsconvenanten.

De Bommelerwaard watert met vier gemalen af op de Afgedamde Maas. De Afgedamde Maas is van groot belang voor de winning van drinkwater. Het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH) betreft jaarlijks 80 miljoen kubieke meter rivierwater voor de drinkwaterproductie voor 1,2 miljoen mensen in Zuid-Holland. DZH werkt samen met Rijkswaterstaat directie Zuid-Holland en het Waterschap Rivierenland aan een substantiële verbetering van de waterkwaliteit. Het accent ligt op de Bommelerwaard. Via een internationaal spoor wordt de kwaliteit van de Maas verbeterd. In 2000 is het project 'Zuiver water in de Bommelerwaard' gestart met als doel: het verbeteren van de waterkwaliteit zodat voor alle stoffen de drinkwaternorm en MTR na tien jaar worden behaald. Het gaat om 30 actuele probleemstoffen: resten van bestrijdingsmiddelen die in 2000 en/of 2001 in de Afgedamde Maas en de Bommelerwaard voorkwamen. De bronnen zijn bekend: de landbouw, gemeentelijk

groenbeheer en particulieren. Een belangrijk deel van de werkzame stoffen wordt toegepast in de drie grootste sectoren in de Bommelerwaard: de fruitteelt, chrysantenteelt (glastuinbouw) en rundveehouderij. De aanpak richt zich daarom in eerste instantie tot deze groepen. Om een goede interactie met de agrarische sector tot stand te brengen, is een onderzoeksgroep ingeschakeld van het Centrum voor Landbouw en Milieu, DLV Adviesgroep en Alterra.

Prestaties en tegenprestaties

De kwaliteitsdoelen kunnen alleen worden behaald in nauwe samenwerking met de agrarische sector. Daarom is van aanvang af de dialoog met agrariërs gezocht. Gekozen is voor een aanpak die draagvlak heeft bij belanghebbenden. Onder leiding van het CLM en DLV hebben de boeren en tuinders in drie studiegroepen geïnventariseerd op welke wijze de emissie van bestrijdingsmiddelen kan worden beperkt. Dat leidde tot

negen opties voor de fruitteelt, acht voor de chrysantenteelt en vier voor de rundveehouderij. In de studiegroepen is de teelttechnische haalbaarheid onderzocht en de wijze waarop de opties in de bedrijfsvoering kunnen worden ingepast. Tevens is geïnventariseerd of de opties voldoende draagvlak hebben en welke kosten met stimuleringsbeleid gemoeid zijn. De opties kunnen worden beschouwd als prestaties: bovenwettelijke inspanningen op agrarische bedrijven die de emissie van bestrijdingsmiddelen beperken.

Daartegenover levert Duinwaterbedrijf Zuid-Holland de volgende tegenprestaties:

- advies en voorlichting
Bedrijfsgerichte advisering en voorlichting stimuleren agrariërs in milieuvriendelijk produceren;
- onderzoek
Praktijkgericht onderzoek draagt bij aan de ontwikkelen van kennis. Het betreft met name de toepassing van technieken op de schaal van het agrarisch bedrijf;
- vergoedingen
Vergoedingen voor prestaties geven een directe stimulans aan milieuvriendelijke productie. Gekozen kan worden uit incidentele vergoedingen (voor investeringen), vergoedingen per jaar/teeltseizoen en afdekking van financiële risico's.

Milieurendement

Met het model Alchemia berekende Alterra tot welke emissiereductie de opties leiden. In het model is de recente kennis ten aanzien van nieuwe technieken en middelen samengebracht. 'Alchemia' berekent reductiepercentages ten opzichte van het huidige gebruik. Uit de berekeningen volgt dat met de opties een uiteenlopend rendement kan worden bereikt. Enkele voorbeelden:

- fruitteelt
aanschaf tunnelspuit: emissiereductie 52-65% voor 23 middelen,
plaatsing spuitvulplaats: emissiereductie tot 1% voor 31 middelen,
- chrysantenteelt
toepassing van het biologisch schimmel-preparaat Mycotal: emissiereductie 20-30% voor zeven middelen,
optimalisatie van de watergift met een fertigatiemodel: emissiereductie tot 22% voor 38 middelen,
- rundveehouderij
schoffelen en rijenbespuiting in maïs: emissiereductie 60-70% voor vijf middelen,
verbreding van spuitvrije zones in grasland: emissiereductie 1-2% voor drie middelen.

Drie sporen

Het contact dat is ontstaan met de agrarische sector is een sterk fundament voor een zakelijk vervolg. De betrokkenen hebben de intentie om samen te werken aan schoner water. Boeren en tuinders leveren prestaties en DZH levert tegenprestaties in de vorm van advies, praktijkgericht onderzoek en vergoedingen. De afspraken zullen worden vastgelegd in zakelijke gebiedsconvenanten. Drie soorten convenanten zijn denkbaar tussen DZH en de agrarische sector: individuele contracten, groepscontracten en driehoekscontracten. Deze laatste zijn geschikt voor teelten waarbij loonwerkers als derde partij bij de afspraken betrokken zijn. Een kosteneffectieve en haalbare aanpak wordt bereikt met een driesporenbeleid:

- spoor 1: realisatie van gebiedsconvenanten

Vanaf heden kunnen prestaties in convenanten worden opgenomen met een hoog milieurendement, een groot draagvlak en beheersbare kosten. Het betreft de aanschaf van een tunnelspuit voor de fruitteelt, de toepassing van Mycotal in chrysant en mechanische onkruidbestrijding in maïs. Deze laatste is in het lopende groeiseizoen reeds met succes op 100 hectare maïs in de Bommelerwaard toegepast. Het bestrijdingsmiddelengebruik is met 70 procent gedaald. Zowel de boeren als de loonwerkers geven aan dat ze deze techniek willen voortzetten;

- spoor 2: kennisontwikkeling

Samen met de agrarische sector wordt praktijkkennis ontwikkeld voor technieken die nader moeten worden uitgewerkt. Het betreft technieken en middelen die nog niet risicoloos in praktijk kunnen worden gebracht. Kennisont-

wikkeling is een gezamenlijk belang van zowel de waterbeheerders als de agrarische sector. Ook dit spoor kan in contracten worden vastgelegd;

- spoor 3: voorlichting, advisering en draagvlakverbreding

Tenslotte kan de bestaande kennis beter worden benut. Gerichte kennisoverdracht zorgt voor een bredere toepassing van milieuvriendelijke middelen en technieken.

De onderzoeksgroep heeft het advies inmiddels afgerond. Het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en het Waterschap Rivierenland zetten het vervolg in gang. Op basis van een kostencalculatie kiezen zij voor een kosteneffectieve mix van prestaties en tegenprestaties. In de rundveehouderij is een begin gemaakt met het eerste convenant. Ook in de fruitteelt en chrysantenteelt worden op korte termijn de eerste convenanten verwacht. Het project heeft geleerd dat een intensieve samenwerking tussen de waterbeheerders en de agrarische sector leidt tot schoner water. Sleutelfactoren zijn een zakelijke aanpak, het eenduidig vastleggen van tweezijdige afspraken en goede intenties van alle betrokken partijen.

Rob Hoekstra (CLM)
Ruud Steen (DZH)
Foto's: Rob Hoekstra

